

k výsledkům besedy u kulatého stolu

„Bát se či nebát různých rychlostí rodičovské dovolené“

Místopředseda vlády a ministr práce a sociálních věcí **Petr Nečas** a prezidentka Sítě mateřských center o. s. **Rut Kolínská** společně pozvali k diskusi nad otázkami kolem připravované „vícerychlostní“ rodičovské dovolené:

náměstka ministra práce a sociálních věcí Mariána Hoška, zastupující ředitelku odboru rodinné politiky MPSV Kateřinu Příhodovou, ředitelku odboru sociální politiky MPSV Marii Kudlovou, vedoucí oddělení sociálních dávkových systémů MPSV Michaelu Kepkovou, Martina Járu z Ligy otevřených mužů, předsedkyni Klubu dvojčat a vícerčat Kláru Rulíkovou, předsedkyni sdružení Nová trojka Martinu Pojarovou, ex-ředitelku Gender Studies Alenu Králíkovou, Olgu Nešporovou a Sylvu Ettlerovou z Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, psycholožku Ilonu Špaňhelovou a Marcelu Šubrovou ze společnosti pro zdravé rodičovství Aperio.

Většina zúčastněných model nastíněný místopředsedou vlády a ministrem práce a sociálních věcí Petrem Nečasem vítá jako příležitost větší svobody volby pro rodiče, jak nejlépe sladit péči o dítě a rodinu se zaměstnáním a posílit zodpovědnost rodičů. Zároveň cítí v tomto zcela novém fenoménu v naší společnosti určitá úskalí. K jejich vyjasnění měla přispět i tato akce. Psycholožka Ilona Špaňhelová by uvítala, kdyby možnost volby vyvolala větší osobní zodpovědnost a otevřela komunikaci v rodině, kdy se rodiče budou muset dohodnout, jakou variantu rodičovské dovolené zvolí. K tomu považuje za velmi důležité, aby rodiče vedli svá rozhodování s maximálním ohledem na zdravý vývoj dítěte.

Z diskuse vyplynulo, že další okruh obav vyvolává absence infrastruktur služeb pro rodinu. Ministr Nečas zdůraznil, že výše sociálních dávek je jen jedním z aspektů podpory rodiny, která nemá rozhodující vliv na chování rodičů. Ostatně i po navrhovaných úpravách tato výše zůstane v evropském srovnání na nadprůměrné úrovni. Neméně podstatnou součástí reformy je rozšíření pro-rodinných služeb. Ministr v této souvislosti představil alternativní varianty k současným mateřským školkám a jeslím, přičemž jesle vidí pouze jako krajní řešení (navrhované možnosti hlídání dětí viz příloha).

Mnozí z přítomných se shodli, že považují částečné úvazky za jeden z nástrojů, které by mohly pomáhat řešit situaci rodin s malými dětmi. Proto považují za

důležité zákonné zakotvení nároku na takovou formu pracovního úvazku pro rodiče do určitého věku dětí i motivace zaměstnavatelů vycházet rodičům vstříc.

Diskuse reflektovala i ekonomický aspekt vícerychlostního čerpání rodičovské dovolené a dospěla k závěru, že vedle zlepšení finanční situace rodin by českým rodinám pomohlo společenské klima, které by bylo více vstřícné rodinám. Ministr Nečas proto podporuje kampaň Sítě mateřských center Společnost přátelská rodině.

Jisté odlehčení přinesla nespokojenost diskutujících s terminologií. Nejproblematictější vzhledem k chápání širší veřejností se jeví termín „mateřská dovolená“, nahradit tento název však nebude jednoduché.

Na závěr diskuse zaznělo silné přání všech zúčastněných hledat veškeré možné cesty k vysvětlování problematiky vícerychlostního čerpání rodičovské dovolené, protože jedině tak je možné, aby se rodiče naučili využívat jeho varianty ve prospěch své rodiny.

„Myslím si, že dnešní diskuse odpověděla na mnohé otázky spojené s obavami a také otevřela další témata propojená s danou problematikou. Vítám ochotu místopředsedy vlády a ministra Petra Nečase k diskusi, protože věřím, že vzájemné porozumění a spolupráce představitelů státu a občanů jako uživatelů systému může vést k cílenému zlepšování podmínek pro život rodin s dětmi,“ poznamenává Rut Kolínská.

Ministr Petr Nečas závěrem uvedl: „Podobná setkání považuji za velmi důležitá při formování našich záměrů co nejúčinněji pomoci rodinám s dětmi. Jejich ověřování zpětnou vazbou s odborníky směřuje k dosažení společného cíle: zlepšit postavení rodin s dětmi a nabídnout jim mnohem širší vějíř možností skloubit péči o děti s prací než doposud. Proto budu podporovat konání dalších podobných kulatých stolů.“

Jiří Sezemský

vedoucí oddělení styků s veřejností

Podrobněji na www.mpsv.cz („Sociální reformy“)

Příloha

Navrhované změny související s tématy projednávanými při besedě u kulatého stolu

NEDOSTATEK SLUŽEB PÉČE O DĚTI:

- Česká republika se v současnosti potýká s výrazným nedostatkem služeb péče o děti předškolního věku (zejména do 3 let). Snížený zájem o využití těchto služeb souvisel se zavedením možnosti pobírat rodičovský příspěvek do čtyř let věku dítěte v polovině 90. let. Rapidní pokles počtu jeslí dále souvisel s negativním postojem zejména ministerstva zdravotnictví k zařízením kolektivní péče, která jsou považována za nevhodná k zajištění péče o děti od nejtělejšího věku. Úbytek kapacity nebyl a dosud není žádným způsobem kompenzován.
- V současné době se ČR, zejména některé kraje, potýká rovněž s nedostatečnou kapacitou mateřských škol. Lze očekávat, že tento problém se bude v příštích letech zvyšovat. Tento jev souvisí s uskutečňováním odkládaných rodičovských plánů příslušnic populačně silných ročníků 70. let.
- Obecným problémem je dále nepřizpůsobení otevíracích hodin zařízení péče o děti potřebám rodičů.
- Nedostatek služeb péče o děti může být částečně kompenzován soukromými poskytovateli péče o děti. Většímu využívání však brání finanční nedostupnost.

Vývoj počtu jeslí a počtu míst v jeslích v letech 1990 – 2005

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
počet zařízení	1 043	486	381	247	235	207	151	101
počet míst v jeslích	39 829	-	13 196	9 265	8 565	7 574	5 551	2 965

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
počet zařízení	79	67	65	59	58	60	58	54
počet míst v jeslích	2 191	1 913	1 867	1 717	1 674	1 770	1 708	1 671

Zdroj: ÚZIS, Roční výkaz o činnosti zdravotnických zařízení. Stav k 31.12. příslušného roku.

Podíl dětí v mateřských školách v jednotlivých věkových kategoriích populace ve školním roce 1996/1997 až 2004/2005

věk	1996/97	1997/98	1998/99	99/2000	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05
mladší než 3 roky	12,2%	11,0%	14,3%	16,9%	20,8%	22,4%	24,5%	24,9%	26,4%
3leté	55,7%	58,4%	61,0%	66,5%	70,0%	72,1%	76,4%	79,0%	77,1%
4leté	81,3%	83,2%	90,0%	89,0%	91,4%	90,8%	90,8%	92,8%	93,4%
5leté	90,2%	91,4%	92,5%	98,4%	95,7%	93,8%	94,9%	94,4%	94,1%
starší než 5 let	18,4%	19,4%	20,9%	21,5%	23,0%	22,3%	22,5%	23,6%	22,4%

Zdroj: Databáze ÚIV, ČSÚ

VZÁJEMNÁ RODIČOVSKÁ VÝPOMOC

- Současná legislativa tuto službu doposud nezná a tudíž neupravuje. Tato služba je v současnosti běžně poskytována, ale bez právního zajištění jako tzv. neoprávněné podnikání, pokud se nejedná o bezplatné hlídání mezi sousedkami apod. Pokud by měla být poskytována lege artis je pro její realizaci nutné vycházet z pro tento typ služby nevyhovující a značně omezující právní úpravy v oblasti živnostenského práva a provozovat ji v rámci:
 - a. **živnosti vázané „Péče o dítě do 3 let věku v denním režimu“** pro děti do 3 let věku při péči v denním režimu, a/nebo
 - b. **volné živnosti "Poskytování služeb pro rodinu a domácnost"** pro děti nad 3 roky a pro „příležitostné“ hlídání dětí mladších 3 let
- MPSV připravuje jednak revizi živnostenského zákona (ve smyslu úpravy kvalifikačních podmínek nutných pro zabezpečení živnosti) a dále zavedení speciální služby rodičovské výpomoci mimo rámec živnostenské podnikání.

HLÍDÁNÍ DĚTÍ V MATEŘSKÝCH CENTRECH

- Bude se zvažovat možnost využití potenciálu MC při hlídání dětí, a to zejména s ohledem na jejich příhodné podmínky, pokud jde o:
 - Prostory (MC jsou zařízena pro trávení času dětí a matkami/rodiči)
 - Osoby (matky/otcové na mateřské/rodičovské dovolené)
 - Relativně vysoký počet MC
 - Zavedenost MC

HLÍDÁNÍ DĚTÍ V ZAMĚSTNAVATELSKÝCH FIRMÁCH

Živností služeb péče o děti lze využít při zřizování hlídání dětí na pracovišti

- formou nasmlouvání externího subjektu zajišťujícího péči v prostorech zaměstnavatele,
 - v případě zřízení **podnikových mikrojeslí** nebo **dětského koutku** zřízeného přímo na pracovišti lze využít vázané živnosti „Péče o dítě do tří let věku v denním režimu“ nebo volné živnosti "Poskytování služeb pro rodinu a domácnost"
 - v případě zřízení **firemní školky** lze využít volné živnosti „Mimoškolní výchova a vzdělávání“.
- využitím služby hlídání zaměstnancem přímo v jeho domácnosti s možností podpory od zaměstnavatele.
- **MPSV bude v rámci dalších návrhů usilovat o zavedení daňové podpory pro zaměstnavatele poskytující nebo jinak podporující služby péče o děti**